

ETT KRISBEREDSKAPSPROJEKT 2014-2016

Gotland utan transporter – kommer maten att räcka?

Projektet Konsekvenser för Gotland vid uteblivna livsmedelstransporter

Kan Gotland klara livsmedelsförsörjningen utan fungerande transporter till och från ön? Försörjningen av livsmedel är av Region Gotland och Länsstyrelsen Gotland identifierad som en samhällsviktig verksamhet. För all samhällsviktig verksamhet behövs planering för att kunna hantera olika störningar. Resultatet ifrån detta projekt är ett underlag för fortsatt planering på Gotland men metoden kan även användas av andra kommuner och regioner.

Genomförande

Under 2014 -2016 genomfördes ett projekt om försörjningen av livsmedel på Gotland, vid en störning som medför stopp i alla transporter till och från ön. Projektet har utgått från ett scenario där alla transporter, både med flyg och med båt till och från ön, plötsligt upphör någon gång under februari månad. Stoppet varar två veckor och det är inledningsvis osäkert hur länge stoppet kommer att pågå. All annan infrastruktur fungerar som vanligt och det finns gott om drivmedel på ön.

Kunskapsinhämtning har skett via workshops med aktörer från myndigheter och näringsliv, arbete i regionala arbetsgrupper samt genom intervjuer med representanter från myndigheter och företaget.

Tillgång på livsmedel och behovet av livsmedel på ön, var två centrala teman i projektet. Ett tredje tema var samverkan och ledning. I slutet av projektet genomfördes diskussionsövningar i syfte att göra fördjupningar inom två områden. Den ena övningen rörde samordning av livsmedelslogistiken och den andra tog upp kriskommunikation mellan berörda aktörer och allmänheten.

Resultat

Projektet visar att Gotland kan klara livsmedelsförsörjningen utifrån det scenario som projektet har utgått ifrån, det vill säga ett totalt transportstopp på två veckor under februari månad.

Om ett transportstopp inträffar kommer livsmedelsbutikerna sannolikt vara tömda på livsmedel inom några dagar, om inga åtgärder omedelbart vidtas.

På Gotland finns samtidigt flera stora livsmedelsproducenter, både inom primärproduktion och inom vidareförädling. Enligt uppgift finns det tillräckligt med livsmedel på ön i februari, för att täcka behoven av flera olika typer av livsmedel, till exempel kött och chark, potatis och mejeriprodukter.

Det är viktigt med en snabb omställning av de ordinarie varuflödena så att de livsmedel som finns tillgängliga på ön istället kan levereras till öns butiker och storhushåll. På Gotland finns tillräcklig transportkapacitet för att klara denna logistik.

Situationen kommer dock innebära att utbudet av livsmedel blir begränsat. Det betyder exempelvis att menyer för skolor och äldreboenden behöver anpassas efter de livsmedel som finns tillgängliga.

Projektet har kommit fram till att ett gemensamt bolag skulle kunna vara en lösning för att organisera livsmedelslogistiken. Inom ramen för bolaget kan representanter från logistik- och transport-

företag samordna beställningar och distribution av tillgängliga livsmedel. En interimstyrelse driver bolaget och där ingår företag och representanter för hanterande myndigheter. Ett annat alternativ är att företag och myndigheter ingår ett särskilt samverkansavtal som gäller hanteringen av en sådan situation.

Marknaden för större delen av de livsmedel som produceras på ön ligger vanligtvis på fastlandet, dit produkterna också normalt transporteras. Detta skapar, i alla fall initialt, ett ekonomiskt bortfall för vissa företag. Livsmedelsbutikerna och restauranger har inte heller tillgång till ordinarie sortiment vilket påverkar omsättningen. Detta kan i sin tur innebära att företag kan behöva permittera personal eller till och med stänga verksamheten. Därför krävs att berörda myndigheter är beredda på att gå in och skapa ekonomiskt utrymme för att livsmedelsförsörjningen ska kunna fungera.

En god kommunikation mellan berörda aktörer och allmänheten är avgörande för att lyckas hantera den givna situationen. Ett förslag på krisorganisation är att utgå från den redan etablerade krissamverkansorganisationen Gotsam ISF som grund, kompletterat med de för den inträffade

händelsen involverade aktörerna. GotSam ISF - operativ krissamverkan vid inträffad samhällsstörning (Krissamverkan Gotland).

Några förslag till fortsatta aktiviteter

- Utveckla privatoffentligt nätverk för livsmedelsförsörjning på Gotland.
- Utveckla förslaget med gemensamt bolag för organisering av beställning och distribution av livsmedel – till exempel bilda ett vilande bolag.
- Utveckla ett samverkansavtal för livsmedelsförsörjning som kan användas för krissituationer för företag och myndigheter.
- Gör motsvarande projekt men som utgår från transportstopp under sommaren på Gotland.
- Gör motsvarande projekt med ett transportstopp för läkemedelsförsörjningen på Gotland.
- Studie av beroendet av kritiska insatsvaror för livsmedelsproduktionen på Gotland.
- Kvantifiera Gotlands beroende av dricksvatten för livsmedelsproduktion.
- Regelbundet uppdatera de kartläggningar som genomförts i projektet.
- Studera hur begränsningar av andra resurser som exempelvis drivmedel och personal skulle påverka livsmedelsproduktionen på Gotland.
- Utreda möjligheter till ekonomisk garanti till samhällsviktiga livsmedelsföretag så att dessa kan fortsätta bedriva verksamhet även under stora samhällsstörningar.

Projektets metod

Här är en förenklad bild av metoden som utvecklats i projektet. Metoden kan efter anpassning även användas av andra kommuner/regioner.

Ett krisberedskapsprojekt genomfört 2014-2016. Finansierat genom MSB:s anslag 2:4 Krisberedskap. För mer information, se slutrapporten på www.livsmedelsverket.se eller kontakta Livsmedelsverket 018 – 17 55 00.